

ТРУШ Ю.Л.

ГЛУШАК А.Р.

Механізм забезпечення стійкого економічного розвитку підприємства

Нестійкість та нестабільність зовнішнього середовища підприємства, що спричинені трансформацією соціально-економічних явищ, являються основною характерною рисою сучасного розвитку економіки України. Щоб підприємства мали змогу функціонувати в таких нестабільних умовах, їм потрібно розробити та впровадити у використання механізм забезпечення стійкого економічного розвитку.

Під цим механізмом мається на увазі сукупність економічних, соціальних та екологічних факторів підприємства. Економічна стійкість поєднується із конкурентоспроможністю підприємства.

Економічну стійкість підприємства дуже часто поєднують із забезпеченням його конкурентоспроможності.

Для успішного функціонування і стійкого розвитку підприємства мають бути конкурентоспроможними як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Тільки шляхом постійного вдосконалення, використання новітніх технологій та методів організації виробництва та управління підприємствам зможуть досягти й утримати стійке положення на ринку.

Розглянуто основні засади забезпечення механізму стійкого економічного розвитку підприємства та його ключові складові.

Досліджено фактори що впливають на економічну стійкість підприємства; взаємозв'язок складових економічної стійкості.

Запропоновано зобразити їх схематично та проаналізувати їх зміст.

Доведено, що реалізації механізму забезпечення стійкого економічного розвитку підприємства забезпечить можливість відновлення виробничих і господарських потужностей і забезпечення сталості розвитку.

Ключові слова: механізм забезпечення економічної стійкості підприємств, економічна стійкість, економічний розвиток, елементи механізму стійкого розвитку.

ТРУШ Ю.Л.

ГЛУШАК А.Р.

Механизм обеспечения устойчивого экономического развития предприятия

Неустойчивость и нестабильность внешней среды предприятия, вызванные трансформацией социально-экономических явлений, являются основной характерной чертой современного развития экономики Украины. Чтобы предприятия могли функционировать в таких нестабильных условиях, им необходимо разработать и внедрить в использование механизм обеспечения устойчивого экономического развития. Экономическую устойчивость предприятия очень часто сочетают с обеспечением его конкурентоспособности.

Для успешного функционирования и устойчивого развития предприятия должны быть конкурентоспособными как на внутреннем, так и на внешних рынках.

Только путем постоянного совершенствования, использования новейших технологий и методов организации производства и управления предприятиям смогут достичь и удержать устойчивое положение на рынке.

Рассмотрены основные принципы обеспечения механизма устойчивого экономического развития предприятия и его ключевые составляющие.

Исследованы факторы влияющие на экономическую устойчивость предприятия; взаимосвязь составляющих экономической устойчивости.

Предложено отразить их схематично и проанализировать их содержание.

Доказано, что реализации механизма обеспечения устойчивого экономического развития предприятия обеспечит возможности восстановления производственных и хозяйственных мощностей и обеспечения устойчивости развития.

Ключевые слова: механизм обеспечения экономической устойчивости предприятий, экономическая устойчивость, экономическое развитие, элементы механизма устойчивого развития.

TRUSH Y.L.

GLUSHAK A.R.

The mechanism of ensuring sustainable economic development of the enterprise

Instability and instability of the enterprise's environment caused by the transformation of socio-economic phenomena are the main characteristic of the modern development of the Ukrainian economy. In order for enterprises to be able to operate in

such unstable conditions, they need to develop and implement a mechanism for ensuring sustainable economic development..

The economic stability of the enterprise is often combined with ensuring its competitiveness.

For successful operation and sustainable development, enterprises must be competitive both in the domestic and foreign markets.

Only through continuous improvement, the use of the latest technologies and methods of organization of production and management of enterprises will be able to achieve and maintain a stable position in the market.

The main principles of ensuring the mechanism of sustainable economic development of the enterprise and its key components are considered.

The factors influencing the economic stability of the enterprise are investigated; the interconnection of the components of economic stability.

It is proposed to display them schematically and analyze their content.

It is proved that realization of the mechanism of maintenance of sustainable economic development of the enterprise will provide opportunities for restoration of production and economic capacities and ensuring the sustainability of development.

Key words: the mechanism of providing economic stability of enterprises, economic stability, economic development, elements of the mechanism of sustainable development.

Постановки проблеми .

Економічний розвиток підприємства є досить важким поняттям і загального його визначення немає. Але більшість вчених вважають, що економічний розвиток підприємства потрібно розглядати як сукупність кількісних та якісних змін на довгостроковому горизонті дослідження, які приводять до зміни економічного стану підприємства, адаптації до змін зовнішнього та внутрішнього середовища та зміцнення його економічної стійкості.

Існують передумови глобального характеру нестійкості в розвитку вітчизняних підприємств, про це свідчать сучасні дослідження економічної стійкості підприємств. Тому навколо економічної стійкості здійснюється розробка всіх заходів управлінського характеру та рішень щодо діяльності та розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Забезпечення економічної стійкості на основі виваженого механізму дій є актуальною проблемою. Оскільки, стійка позиція підприємства на ринках,

позитивна динаміка фінансово-економічних результатів, діловий успіх, в основному залежать від ступеня його адаптації до динамічних змін зовнішнього та внутрішнього середовища, для якого характерним є ризикованість здійснення господарських операцій, нестабільність політичної та економічної ситуації в країні. Серед провідних зарубіжних та вітчизняних вчених проблеми оцінювання економічної стійкості досліджували такі науковці, як: Н. Алексеєнко, Е. Альтман, К. Блумфілд, Є. Бріхем, Е. Белтенспергер, Б. Бухвальд, Б. Герасимов, В. Гросул, В. Даниленко, Е. Долан, П. Друкер, О. Зайцев, Ю. Іванов, М. Кизим, К. Кемпбелл, Т. Кох, Н. Марковіц, Р. Мертон, Ф. Мишкін, О. Михальов, Е. Рід, П. Роуз, Дж. Сінкі, Н. Шпак, У. Харрісон, М. Фрідмен, Д. Чессер та ін. Визначення економічної стійкості і її зміст, методи оцінювання стійкості та шляхи регулювання економічної стійкості висвітлено у наукових публікаціях вищеназваних вчених. [1, с.43].

Мета статті. Обґрунтувати структуру та функціонування механізму забезпечення економічної стійкості підприємств для забезпечення стійкого розвитку підприємств.

Виклад основного матеріалу.

Аналізуючи різні підходи щодо визначення змісту поняття економічної стійкості буде доцільним виокремити чотири основних. (рис.1.1)

Рис.1.1. Підходи до визначення економічної стійкості підприємства

Підхід перший, послідовниками якого є вчені Н. Алексеєнко та О. Зайцев, ґрунтується на тому що, економічна стійкість підприємства це безпосередній стан підприємства чи його ресурсів, які забезпечують його ефективну діяльність.

Як стан матеріальних, економічних та трудових ресурсів підприємства, їх розподіл і використання, які дають можливість забезпечити розвиток підприємства на основі збільшення прибутку і капіталу за умови збереження платоспроможності та кредитоспроможності при умовах допустимого рівня ризиків, визначає у своїй роботі Н. Алексеєнко економічну стійкість підприємства. [2, с.59]

О. Зайцева [3] економічну стійкість розглядає як становище підприємства, що дає змогу зберегти здатність ефективного функціонування і стабільного прогресивного розвитку за негативного впливу зовнішнього середовища.

Другий підхід приділяє увагу економічному розвитку підприємств при процесі визначення економічної стійкості. Збалансований стан економічних ресурсів, які забезпечують стабільну прибутковість і оптимальні умови для розширення відтворення у перспективі з урахуванням найголовніших зовнішніх і внутрішніх чинників, так розуміє В. А. Медведєв економічну стійкість [8, с.267]. У роботі С. Н. Анохіна [4,с.44] економічна стійкість визначається як рівноважний стан промислового підприємства, за якого економічні та управлінські рішення здатні регулювати провідні чинники стійкого положення підприємства: управління, виробництва, фінансів, персоналу і стратегії в заданих межах ризику.

Третій підхід визначає економічну стійкість як змогу підприємства до повернення у початковий стан. Послідовниками цього підходу виступають О. Колодізєв, В. Бугай, А. Василенко, Ю. Іванов, Р. Коренченко, В. Іванов.

У роботі В. З. Бугая [5] економічна стійкість розглядається, як здатність підприємства поглинати зовнішні й внутрішні дестабілізуючі фактори через ефективне застосування своїх ресурсів за рахунок використання і вдосконалення економічного потенціалу.

А.В.Василенко вважає, що економічна стійкість це здатність системи зберігати свій працездатний стан щодо досягнення запланованих результатів за наявності різних мінливих впливів [6, с.396].

У четвертому підході акцент падає на визначення економічної стійкості як системи, яка має свої взаємопов'язані складові. О. В. Ареф'єва, Д. М. Городинська, А. І. Бурда, Р. А. Єремейчук, К. Г. Малінін є послідовниками цього підходу [7]. Учені О. В. Ареф'єва та Д. М. Городинська визначають економічну стійкість як сукупність взаємообумовлених та взаємопов'язаних складових, які за будь-яких умов забезпечують здатність до провадження діяльності підприємств, запас ресурсів (ресурсного потенціалу) та збалансований процес функціонування [9].

Для точного та ширшого розуміння поняття економічна стійкість потрібно використовувати всі вищеназвані підходи, бо кожен з них розглядає одну із її сторін.

В управлінні економічною стійкістю потрібно врахувати дію всіх факторів, що впливають на неї, і в цей же час, їх потрібно чітко класифікувати. Погіршення економічної стійкості підприємства, як правило, є наслідком спільної дії внутрішніх і зовнішніх факторів.

Внутрішні фактори показують вплив дії внутрішніх процесів на формування економічної стійкості. При ефективному функціонуванні такий вплив дає змогу розробити механізми для ефективного управління економічною стійкістю, але якщо у підприємство існують внутрішні проблеми у функціонуванні, то дані фактори є основним факторами, що порушують економічну стійкість.

Вони, у свою чергу, діляться на технологічні, організаційні, фінансово-економічні та соціальні. Технологічні фактори характеризують технологічний уклад виробництва, забезпечують безперебійність постачання ресурсів для всіх технологічних ланок виробництва тощо. Оскільки промислові підприємства отримують прибуток, перш за все, від виробництва та реалізації товарів, робіт, а послуг, то позитивний вплив цього фактори дозволяє ефективно здійснювати виробничий цикл. У зворотньому випадку виникають перебої у виробництві продукції, в технологічних процесах та не надходять вчасно ресурси.

Організаційні фактори визначають стратегію і тактику підприємства, рівень виробничої спеціалізації, ступінь інноваційності та інвестиційної діяльності, ступінь використання людського капіталу, величину гудвілу підприємства, досконалість менеджменту і маркетингу, ділову активність підприємства.

Фінансово-економічні фактори визначають обсяг валової і товарної продукції, обсяг виручки від реалізації продукції, витрати на виробництво, постачання засобів виробництва і збут продукції, продуктивність факторів виробництва. Проявляються вони через фінансові інструменти: ціни і тарифи, кредити, податки, дотації, асигнування з бюджету, страхування, стимулювання праці тощо.

Соціальні фактори характеризують соціальний потенціал підприємства і визначають соціальний розвиток підприємства, а саме: демографічну ситуацію, кадрове забезпечення, умови праці, рівень матеріального добробуту працівників, рівень розвинутості соціальної інфраструктури тощо.

Рис. 1.2. Фактори, що впливають на економічну стійкість підприємства

Якщо внутрішні фактори можуть здійснювати як позитивний, так і негативний прояв на економічну стійкість підприємства, то зовнішні фактори впливають на її формування та підтримку. У випадку їх негативного впливу вони здійснюють значний руйнівний вплив на економічну стійкість підприємства.

Отже, вищеназвані фактори, їх вплив визначають умови формування та підтримки економічної стійкості підприємства і дозволяють визначити показники, що її характеризують.

Економічна стійкість підприємства як його системна характеристика утворена багатьма складовими. О.Зайцев виділяв техніко-технологічну, соціальну, організаційну та фінансово-економічну складові. Техніко-технологічна складова характеризує стан обладнання, виробничих ресурсів та технологій на

підприємстві. Соціальна складова визначає стан трудових ресурсів підприємства та їхній соціальний розвиток. Організаційна складова характеризує розвиток організації праці та управління на підприємстві. Фінансово-економічна складова є результатом діяльності всього підприємства. Взаємозв'язок складових економічної стійкості за О.Зайцевим можна простежити за схемою на рис. 1.2.

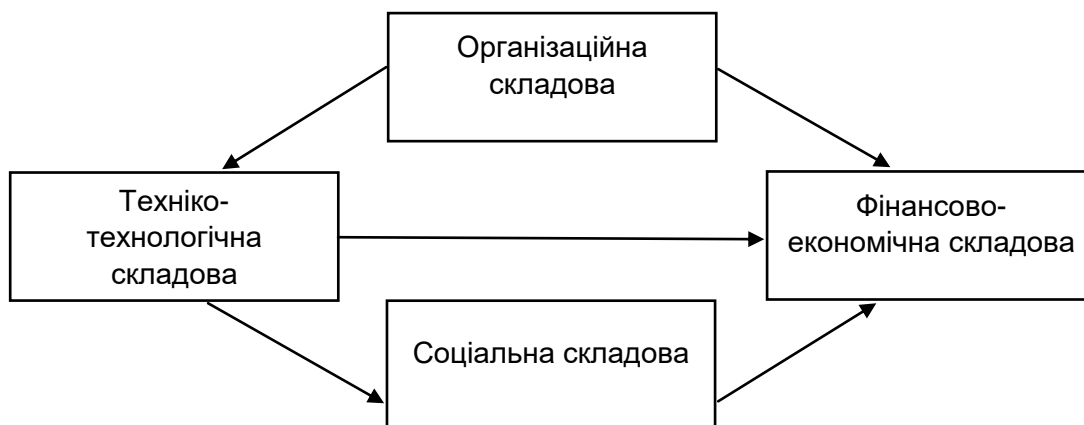

Рис. 1.2. Взаємозв'язок складових економічної стійкості підприємства

Досить актуальною є проблема оцінки економічної стійкості, тому в теперішній час використовується велика кількість методичних підходів щодо оцінки економічної стійкості.

Дані підходи різняться між собою рівнем складності: підхід, у якому передбачається частинний економічний показник або одну складову економічної стійкості і другий комплексний підхід, що ґрунтується на системі частинних показників та передбачає обчислення інтегрального показника. Перший підхід ґрунтується на використанні окремих методів оцінки окремих складових або окремих показників. Перевагами цього підходу є простота використання методів оцінки, легкість в економічній інтерпретації результатів використання методів. Проте висновки зроблені за даним методичним підходом стосуються окремих складових економічної стійкості, що значно обмежує їх використання.

Другий підхід є більш адекватний в сучасних умовах господарювання. Він базується на розгляданні економічної стійкості як системного поняття, яке має свої елементи та підсистеми. Таке уявлення економічної стійкості дозволяє розглядати оцінку економічної стійкості не тільки як оцінку окремих її складових, але й як загальну оцінку в рамках якої існує синергетичний ефект від взаємодії складових економічної стійкості. Істотним недоліком даного методу є 50 трудомістким у використанні.

Оцінювання економічної стійкості підприємства – це неперервний процес дослідження, аналізу та прогнозування економічної стійкості підприємства, встановлення відхилень від нормального перебігу процесів за допомогою існуючого методологічного інструментарію з метою виявлення проблем, вузьких місць, як нині існуючих, так й таких, що виникатимуть в майбутньому, а також їх усунення та визначення шляхів подолання у майбутньому засобом прийняття ефективних управлінських рішень. Дослідження підходів, методик та методів аналізу економічної стійкості свідчать про багатогранність оцінки економічної стійкості, яка в більшій мірі залежить від системи показників, що була обрана для аналізу.

Висновки

Аналізуючи існуючі теоретичні підходи щодо визначення поняття економічної стійкості підприємства підтвердилась актуальність її розгляду як цілісної системи характеристик, що відображає динамічну узгодженість елементів діяльності підприємства як економічної системи, що відображається в сталості причинно-наслідкових взаємозв'язків для забезпечення механізмів нормального функціонування та збереженні нормативних тенденцій змін значень економічних показників діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Ареф'єва О.В. Стратегічне забезпечення життєвого циклу підприємства / О.В. Ареф'єва // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 3 (81). – С. 43-50.
2. Алексеенко Н. В. Устойчивое развитие предприятия как фактор экономического роста / Н. В. Алексеенко // Економіка і організація управління: зб. наук.пр. / Під заг. ред. П. В. Єгорова. – Донецьк: ДонНУ, Каштан, 2008. Вип. 3 – С. 59–65.
3. Алимova Э. Т. Выявление факторов, обеспечивающих экономическую устойчивость предприятий / Э.Т. Алимova // Вестник Астраханского государственного технического университета. Серия «Экономика». – 2010. – № 1. – С. 89–91
4. Анохин С. Н. Методика моделирования экономической устойчивости промышленных предприятий в современных условиях / С. Н. Анохин // Саратовский гос. технический ун-т. – Саратов, 2000. – 44 с.
5. Бугай В. З. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства / В. З. Бугай, В. М. Омельченко // Держава та регіони. – 2008. – № 1. – С. 34–39.

6. Василенко В. А. Стратегічне управління: навч. посібник / В. А. Василенко, Т. І. Ткаченко. – К.: ЦУЛ, 2003. – 396 с
7. Малинин К. Г. Устойчивость функционирования предприятия в рыночной экономике: автореф. дисс. ... канд. экон. наук / К. Г. Малинин. – М.: МГАХМ, 1997. – 21 с.
8. Медведев В. А. Устойчивое развитие общества: модели, стратегия. — М.:Академия, 2011. — 267 с.

References

1. Aref'eva O.V. Strategic provision of the company's life cycle / O.V. Arefeva // Current problems of the economy. - 2008. - No. 3 (81). - P. 43-50.
2. Alekseenko NV Sustainable development of the enterprise as a factor of economic growth / NV Alekseenko // Economics and management organization: Sb. sci.pr / Under the congregation Ed. PV Egorova. - Donetsk: DonNU, Kashtan, 2008. Vip. 3 - P. 59-65.
3. Alimova E. T. Identification of factors providing economic stability of enterprises / E.T. Alimov // The Vestnik of the Astrakhan State Technical University. Series "Economics". - 2010. - № 1. - P. 89-91
4. Anokhin SN The method of modeling economic stability of industrial enterprises in modern conditions / SN Anokhin // Saratov State. technical un. - Saratov, 2000. - 44 p.
5. Bugai V. Z. Analysis and evaluation of financial stability of the enterprise / V. Z. Bugai, V. M. Omelchenko // State and regions. - 2008. - No. 1. - P. 34-39.
6. Vasilenko VA Strategic Management: Teach. manual / VA Vasilenko, T. I. Tkachenko. - K.: TSUL, 2003. - 396 p
7. Malinin KG, Stability of the functioning of the enterprise in the market economy: author's abstract. diss ... Candidate econ Sciences / K.G. Malinin. - Moscow: MGAKM, 1997. - 21 p.
8. Medvedev VA Sustainable development of society: models, strategy. - Moscow: Academia, 2011. - 267 pp.

Дані про автора

Труш Юлія Леонідівна,

к.е.н., доцент, Національного університету харчових технологій

e-mail: yuliya699@ukr.net

Данные об авторе

Труш Юлия Леонидовна,

к.э.н., доцент, Национального университета пищевых технологий
e-mail: yuliya699@ukr.net

Data about authors

Trush Julia Leonidovna,

Ph.D., associate professor, National University of Food Technologies

e-mail: yuliya699@ukr.net

Дані про автора

Глушак Анастасія Романівна

студентка Національного університету харчових технологій

e-mail: glushak.anastasia@ukr.net

Данные об авторе

Глушак Анастасия Романовна

студентка Национального университета пищевых технологий

e-mail: glushak.anastasia@ukr.net

Data about authors

Glushak Anastasia Romanovna

student at the National University of Food Technology

e-mail: glushak.anastasia@ukr.net